

Pojišťovnictví

**Subjekty v
pojišťovnictví podle
zákona o pojišťovnictví
a podle zákona o
distribuci pojištění a
zajištění**

Dana Šramková

Obsah prezentace

■ Subjekty v pojišťovnictví:

- Pojišťovny, zajišťovny
- Poj. zprostředkovatelé
- ČNB jako orgán dohledu

Zpracováno za využití podkladů doc.P. Mrkývky a
Mgr. I. Němečkové

Pojištění a jeho regulace

- Soukromé
 - pojistné právo, pojistná smlouva
- Veřejné
 - sociální pojištění
 - dohled v pojišťovnictví

Zákon o pojišťovnictví

- 1. implementuje** příslušné předpisy Evropská unie
- 2. navazuje** na přímo použitelný předpis Evropské unie
- 3. upravuje:**
 - a) provozování pojišťovací činnosti,
 - b) provozování zajišťovací činnosti,
 - c) výkon dohledu v pojišťovnictví.

Působnost

- Tuzemci
- Cizozemci na základě principu single passport (EU, EEA)
- Cizozemci z třetích zemí

Negativní vymezení působnosti 1/2

- nemocenské pojištění,
- důchodové pojištění,
- penzijní připojištění se státním příspěvkem,
- důchodové spoření,
- doplňkové penzijní spoření,
- zaměstnanecké penzijní pojištění,
- úrazové pojištění zaměstnanců,
- veřejné zdravotní pojištění.

Negativní vymezení působnosti 2/2

Činnost:

- **Vzájemných pojišťoven** = pojišťovny vykonávající svoji činnost na principu vzájemnosti, u kterých se plnění mění podle dostupných zdrojů a které vyžadují, aby každý z jejich členů platil stejný příspěvek,
- **Garančního systému finančního trhu,**
- **Garančního fondu obchodníků s cennými papíry,**
- **Institucí jiných než pojišťoven** podle §2/2 Zpoj, (asistence)
- **uskupení bez právní osobnosti spočívající v poskytování vzájemného zabezpečení pro své členy,** a to bez povinnosti platit pojistné nebo vytvářet technické rezervy.

Pojišťovací činnost

- **přebírání pojistných rizik na základě uzavřených pojistných smluv a plnění z nich,**
- součásti pojišťovací činnosti:
 - a) činnosti přímo vyplývající z povolené pojišťovací činnosti, zejména činnosti související se vznikem pojištění a jeho správou – správa pojištění = opečovávání pojistného kmene
 - b) **likvidace pojistných událostí,**
 - c) poskytování **asistenčních služeb,**
 - d) investování,
 - e) uzavírání smluv pojišťovnou se zajišťovnami o zajištění závazků pojišťovny vyplývajících z jí uzavřených pojistných smluv a
 - f) **zábranná činnost** = činnost směřující k předcházení vzniku škod a zmírňování jejich následků.

Zajišťovací činnost

- přebírání pojistných rizik na základě uzavřených **zajišťovacích smluv** = zajišťovna se zavazuje poskytnout pojišťovně ve sjednaném rozsahu plnění, nastane-li nahodilá událost ve smlouvě blíže označená, a pojistitel se zavazuje platit zajistiteli **zajistné** = ve smlouvě určená část pojistného z pojistných smluv uzavřených pojistitelem, které jsou předmětem této smlouvy,
- plnění ze zajišťovacích smluv,
- uzavírání zajišťovacích smluv mezi **zajistiteli**, přičemž součástí zajišťovací činnosti jsou činnosti přímo vyplývající z povolené zajišťovací činnosti, zejména:
 - činnosti související se vznikem zajištění a jeho správou,
 - investování,
 - poskytování statistického nebo pojistněmatematického poradenství v pojišťovnictví, analýza a průzkum pojistných rizik, ...

ODVĚTVÍ POJIŠTĚNÍ

Viz příloha zákona

- Odvětví životního pojištění
- Odvětví neživotního pojištění

Účel členění:

- Legitimita
- Základní kapitál
- Solventnost
- Technické rezervy

Odvětví životního pojištění

I. Pojištění

- a) pro případ smrti, pro případ dožití, pro případ dožití se stanoveného věku nebo dřívější smrti, spojených životů, s výplatou zaplaceného pojistného,
- b) důchodu,
- c) pojištění úrazu nebo nemoci jako doplňkové pojištění k pojištění podle této části.

II. Svatební pojištění nebo pojištění prostředků na výživu dětí.

III. Pojištění uvedená v bodě I písm. a) a b) a bodě II, která jsou spojena s investičním fondem.

IV. Trvalé zdravotní pojištění podle čl. 2 odst. 3 písm. a) bodu iv) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES1).

V. Kapitalizace příspěvků hrazených skupinou přispěvatelů a následné rozdělování akumulovaných aktiv mezi přeživší přispěvatele nebo mezi osoby oprávněné po zemřelých přispěvatelích.

VI. Umořování kapitálu založené na pojistněmatematickém výpočtu, kdy jsou proti jednorázovým nebo periodickým platbám dohodnutým předem přijaty závazky se stanovenou dobou trvání a ve stanovené výši.

VII. Správa skupinových penzijních fondů, případně včetně pojištění zabezpečujícího zachování kapitálu nebo platbu minimálního úrokového výnosu.

VIII. Činnosti podle čl. 2 odst. 3 písm. b) bodu iii) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES1).

IX. Pojištění týkající se délky lidského života, které je upraveno právními předpisy z oblasti sociálního pojištění, pokud zákon umožňuje jeho provádění pojišťovnou na její vlastní účet.

Odvětví neživotního pojištění

1. Úrazové pojištění
2. Pojištění nemoci
3. Pojištění škod na pozemních dopravních prostředcích jiných než drážních vozidlech
4. Pojištění škod na drážních vozidlech.
5. Pojištění škod na leteckých dopravních prostředcích.
6. Pojištění škod na plavidlech
7. Pojištění přepravovaných věcí včetně zavazadel a jiného majetku bez ohledu na použitý dopravní prostředek.
8. Pojištění škod na majetku jiném než uvedeném v bodech 3 až 7
9. Pojištění jiných škod na majetku jiném než uvedeném v bodech 3 až 7 vzniklých krupobitím nebo mrazem, anebo jinými pojistnými nebezpečími (např. loupeží, krádeží nebo újmu způsobené lesní zvěří), nejsou-li tato zahrnuta v bodě 8, včetně pojištění škod na hospodářských zvířatech způsobených nákazou nebo jinými pojistnými nebezpečími
10. Pojištění odpovědnosti za újmu vyplývající: a) z provozu pozemního motorového a jeho přípojného vozidla, b) z činnosti dopravce, c) z provozu drážního vozidla.
11. Pojištění odpovědnosti za újmu vyplývající z vlastnictví nebo užití leteckého dopravního prostředku, včetně odpovědnosti dopravce.
12. Pojištění odpovědnosti za újmu vyplývající z vlastnictví nebo užití říčního, průplavového, jezerního nebo námořního plavidla, včetně odpovědnosti dopravce.
13. Všeobecné pojištění odpovědnosti za újmu jinou než uvedenou v odvětvích č. 10 až 12: a) za újmu na životním prostředí, b) za újmu způsobenou jaderným zařízením, c) za újmu způsobenou vadou výrobku, d) ostatní.
14. Pojištění úvěru
15. Pojištění záruky (kauce)
16. Pojištění různých finančních ztrát vyplývajících: a) z výkonu povolání, b) z nedostatečného příjmu, c) ze špatných povětrnostních podmínek, d) ze ztráty zisku, e) ze stálých nákladů, f) z nepředvídaných obchodních výdajů, g) ze ztráty tržní hodnoty, h) ze ztráty pravidelného zdroje příjmu, i) z jiné nepřímé obchodní finanční ztráty, j) z ostatních finančních ztrát.
17. Pojištění právní ochrany.
18. Pojištění pomoci osobám v nouzi během cestování nebo pobytu mimo místa svého bydliště, včetně pojištění finančních ztrát bezprostředně souvisejících s cestováním.

Skupiny neživotních pojištění

- a) „**Pojištění úrazu a nemoci**“ pro odvětví uvedená v části B bodech 1 a 2,
- b) „**Pojištění motorových vozidel**“ pro odvětví uvedená v části B bodu 1 písm. d), bodech 3, 7 a 10,
- c) „**Námořní a dopravní pojištění**“ pro odvětví uvedená v části B bodu 1 písm. d), bodech 4, 6, 7 a 12,
- d) „**Letecké pojištění**“ pro odvětví uvedená v části B bodu 1 písm. d), bodech 5, 7 a 11,
- e) „**Pojištění proti požáru a jiným majetkovým škodám**“ pro odvětví uvedená v části B bodech 8 a 9,
- f) „**Pojištění odpovědnosti za újmu**“ pro odvětví uvedená v části B bodech 10, 11, 12 a 13,
- g) „**Pojištění úvěru a záruky**“ pro odvětví uvedená v části B bodech 14 a 15,
- h) „**Souhrnné neživotní pojištění**“ pro všechna odvětví uvedená v části B bodech 1 až 18.

Dohled

- orgán dohledu nad pojišťovnictvím – **Česká národní banka**
- Integrovaný dohled nad finančním trhem - 57/2006 Sb.

Pojišťovna

- Tuzemská pojišťovna – povolení ČNB
- Pojišťovna z jiného členského státu EU nebo EEA
 - a) na základě práva zřizovat pobočky
 - b) nebo na základě svobody dočasně poskytovat služby.
- Pojišťovna z třetího státu – povolení ČNB /- smlouva.

Zajišťovna

- Tuzemská zajišťovna – povolení ČNB
- zajišťovna z jiného členského státu EU nebo EEA
 - a) na základě práva zřizovat pobočky
 - b) nebo na základě svobody dočasně poskytovat služby.
- zajišťovna z třetího státu – povolení ČNB /- smlouva.

Principy týkající se subjektů

- Jednotný pas
- Mezinárodní součinnost a spolupráce institucí dohledu
- Informační mechanismy mezi institucemi dohledu v rámci EEA

Tuzemská pojišťovna

- Povolení k provozování pojišťovací činnosti
- Uděluje ČNB
- Podmínky § 15 a násl. ZPoj09
- Forma: A.S. nebo družstvo
- Základní kapitál: podle pojistných odvětví (desítky až stovky mil. Kč)
- „pojišťovna“ obligatorní a vyhrazená součást obchodní firmy

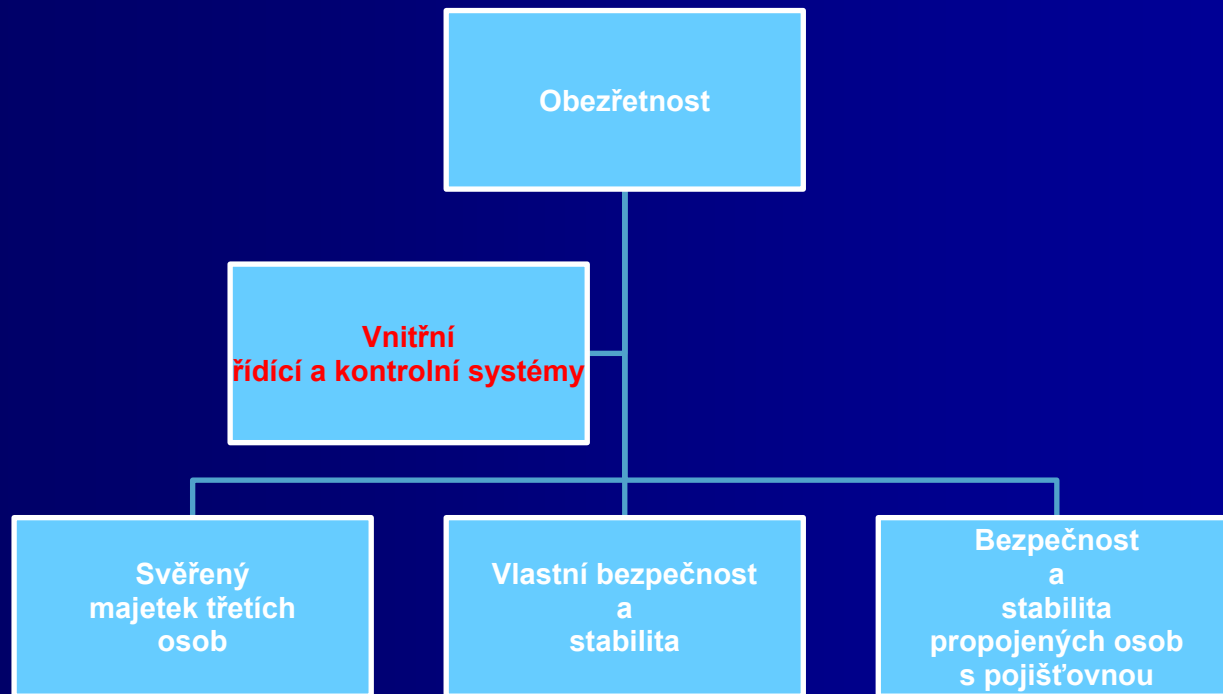
Zajišťovna

- přebírání pojistných rizik postoupených pojišťovnou nebo jinou zajišťovnou
- Forma: pouze A.S.
- „zajišťovna“ obligatorní a vyhrazená součást obchodní firmy
- Min. zákl. kpt.: 0,5 mld. nebo 1 mld. Kč
- V ČR: VIG RE zajišťovna, a.s.

Akcie

- akcie s hlasovacím právem jen v zaknihované podobě

Principy činnosti tuzemských pojišťoven a zajišťoven

Principy provozování činnosti

- Legitimita činnosti
- Funkčnost a efektivnost řídicího systému
- Funkčnost a efektivnost kontrolního systému
- zákaz neomezeného ručení
- Legitimita zprostředkovatelů a likvidátorů
- Zákaz smluv vedoucích ke zkreslování účetnictví nebo stability vlastního hospodaření
- Zákaz činností ztěžujících nebo znemožňujících výkon dohledu
- Respektování ochrany osobních údajů

Řídící a kontrolní systémy

- předpoklady řádné správy a řízení
- řízení rizik
- systémy vnitřní kontroly
 - vnitřní audit
 - průběžná kontrola
 - vyřizování stížností

Personální obezřetnost

Důvěryhodnost fyzických osob

- trestněprávní bezúhonnost
- podmínky pro výkon funkcí

Důvěryhodnost právnických osob

- důvěryhodnost členů statutárního a dozorčího orgánu
- povolení k činnosti
- insolvenční bezúhonnost
- Střet zájmů (§10 ZPoj09)

Technické rezervy

- pravděpodobnost nebo jistota plnění závazků, ale nejistá jejich výše nebo okamžik jejich vzniku
- obligatorní tvorba technických rezerv podle podmínek stanovených

Solventnost

- po celou dobu činnosti vlastní zdroje nejméně ve výši požadované míry solventnosti
- míra solventnosti = výše vlastních zdrojů vypočítaná podle metodiky ČNB.
- vlastní zdroje musí být kryty odpovídající hodnotou aktiv pojišťovny nebo zajišťovny
- 1/3 požadované míry solventnosti tvoří garanční fond. Minimální výši garančního fondu stanoví ZPoj (§ 77 a n.)

Pojišťovací zprostředkovatelé

Dřívější právní úprava

Zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona

- schválen v prosinci 2003, účinný od 1.1.2005
- zrušen od 1. 12. 2018
- přijat v souvislosti se vstupem ČR do EU – implementace evropské směrnice IMD
- upravoval:
 - nabízení pojištění a zprostředkování pojištění a zajištění
 - podmínky pro výkon činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí
 - zřizuje registr pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí vedený orgánem dohledu + dohled tohoto orgánu nad jejich činností

Nová právní úprava

Zákon č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění

- schválen v červenci 2018, účinný od 1.12.2018
- přijat z důvodu implementace evropské směrnice IDD + úprava i několika málo dalších oblastí nad její rámec (výplata provize v životním pojištění)
- plně nahradil dřívější zákon č. 38/2004 Sb.
- upravuje:
 - distribuci pojištění a zajištění – jednotná pravidla pro pojistitele a zprostředkovatele
 - práva a povinnosti při distribuci pojištění a zajištění
 - nová kategorizace pojišťovacích zprostředkovatelů
 - rozšíření povinností pojišťovacích zprostředkovatelů (především odbornost a informační povinnost)
 - dohled v oblasti distribuce pojištění a zajištění

Základní změny v právní úpravě

- větší regulace zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví za účelem větší ochrany spotřebitele (zájemce o pojištění)
- nabobtnání právní úpravy
 - směrnice IMD 18 čl. → zákon č. 38/2004 Sb. 31§
 - směrnice IDD 46 čl. → zákon č. 170/2018 Sb. 126§
 - přímo účinná prováděcí nařízení EU (infolisty k neživotnímu pojištění)
- nově není upravena činnost samostatných likvidátorů poj. událostí

DÍLČÍ VĚCNÉ ZMĚNY, DETAILNĚJŠÍ POPIS, VÍCE POVINNOSTÍ

Kategorizace pojišťovacích zprostředkovatelů

Zákon č. 38/2004 Sb.

- vázaný pojišťovací zprostředkovatel
- podřízený pojišťovací zprostředkovatel
- výhradní pojišťovací agent
- pojišťovací agent
- pojišťovací makléř

Zákon č. 170/2018 Sb.

- samostatný zprostředkovatel
- vázaný zástupce
- doplňkový pojišťovací zprostředkovatel

Kategorizace pojišťovacích zprostředkovatelů

Zahraniční pojišťovací zprostředkovatel se sídlem v jiném členském státě

- zachován v obou právních předpisech
- oprávnění udělené orgánem v domovském státě
- informační povinnost vůči orgánu dohledu v ČR
- činnost vykonává:
 - na základě svobody usazování (zakládání poboček)
 - na základě svobody dočasně poskytovat služby

Kategorizace pojišťovacích zprostředkovatelů

Samostatný zprostředkovatel

(§ 6 - § 14 zákona č. 170/2018 Sb.)

- vystupuje jako PA – zastupuje pojišťovnu, se kterou musí mít písemnou smlouvu
- vystupuje jako PM – zastupuje zákazníka, se kterým musí mít písemnou smlouvu
- jeden subjekt může být zároveň PA i PM, ale nikoli v rámci jednoho pojištění
- princip odměňování a inkasování pojistného zachován
- za škodu způsobenou svou činností odpovídá sám – povinné pojištění
- může být zastoupen pracovníkem, vázaným zástupcem nebo doplňkovým pojišťovacím zprostředkovatelem
- prokazování odborné způsobilosti se mění

Vázaný zástupce (§ 15 - § 23 zákona č. 170/2018 Sb.)

- zastupuje pouze jednoho jediného zastoupeného (buď SZ, nebo pojistitele)
- obecné znaky PPZ / VPZ zůstávají zachovány
 - neinkasuje pojistné
 - za škodu způsobenou jeho činností odpovídá zastoupený
 - může být zastoupen pouze pracovníkem,
- prokazování odborné způsobilosti se mění

Doplňkový pojišťovací zprostředkovatel

(§ 24 - § 32 zákona č. 170/2018 Sb.)

- nová kategorie, speciální typ zavedený především kvůli leasingovým společnostem
- je oprávněn zprostředkovávat pouze takové pojištění, které je doplňkovou službou k jiné hlavní službě nebo k prodávanému zboží
- může zastupovat více zastoupených
- za škodu způsobenou jeho činností odpovídá zastoupený
- může být zastoupen jen pracovníkem

Povinnosti pojišťovacích zprostředkovatelů

Zápis do registru vedeném orgánem dohledu

- žádné zásadní změny – registr zřízený zákonem č. 38/2004 Sb. se považuje i za registr dle zákona č. 170/2018 Sb.
- registr nadále vede orgán dohledu (ČNB) a nadále je veřejný
- nově má zprostředkovatel povinnost každoročně prodlužovat registraci (správní poplatek), jinak registrace zaniká (nyní „mrtvé duše“)
- přechod na nová oprávnění:
 - PA a PM byli automaticky překlopeni na SZ, pokud nesdělili, že se jím nechtějí stát
 - některé nové povinnosti musí SZ oznamovat ČNB až při prodloužení oprávnění
 - za původní VPZ, PPZ a VPA musel zastoupený podat žádost, aby se stali VZ
(pravidlo „kdo dřív přijde, ten dřív mele“)

Povinnosti pojišťovacích zprostředkovatelů

Zákon č. 38/2004 Sb.

- všeobecné znalosti = doklad o ukončení SŠ
- odborné znalosti = odborná zkouška nebo odborné vzdělání (SŠ / VŠ v oboru pojišťovnictví, finančních služeb nebo příbuzných oborů)
- po 5 letech doškolovací kurz a prodloužení odborné způsobilosti
- 3 kvalifikační stupně odborné způsobilosti (základní, střední, vyšší) dle kategorie pojišťovacího zprostředkovatele

Zákon č. 170/2018 Sb.

- všeobecné znalosti = maturitní zkouška
- odborné znalosti = pouze písemná odborná zkouška u akreditované osoby (nelze ji nahradit uznáním odborného vzdělání)
- povinnost následného vzdělávání u akreditované osoby (15h / osoba / rok)
- odborná způsobilost se prokazuje v rozsahu dle skupin odbornosti
- pokud se osoba nebude 3 roky reálně podílet na distribuci pojištění, svou odbornou způsobilost ztrácí

Povinnosti pojišť'ovacích zprostředkovatelů

POJIŠTĚNÍ

Zákon č. 38/2004 Sb.

- před uzavření PS, příp. při její změně – identifikační údaje, registrace CNB, podíly na hlasovacích právech a kapitálu pojišť'ovny a naopak, postupy podání stížnosti, způsob odměňování
- analýza konkurenčních produktů
- v jakém postavení jedná (PA / PM)
- identifikace požadavků a potřeb zájemce o pojištění

Zákon č. 170/2018 Sb.

- rozšíření, informační povinnost řešena v několika kategoriích
- záznam z každého jednání, které vede ke sjednání nebo podstatné změně PS
- důraz na informace o postavení PZ
- důraz také na poskytnutí informací s dostatečným předstihem
- analýza požadavků, cílů a potřeb zákazníka; rizik a rizikové tolerance; finanční situace zákazníka

Povinnosti pojišťovacích zprostředkovatelů

Zákon č. 38/2004 Sb.

- povinné pojištění PM vždy
- povinné pojištění PA, pokud odpovědnost nepřevzala pojišťovna
- min. limity 1,2 mil. EUR na jednu pojistnou událost, 1,7 mil. EUR na všechny pojistné události za rok
- max. spoluúčast 1% z limitu

Zákon č. 170/2018 Sb.

- povinné pojištění pro SZ bez výjimky
- min. limity 1,25 mil. EUR na jednu pojistnou událost, 1,85 mil. EUR na všechny pojistné události za rok
- max. spoluúčast 5 000 Kč, nebo 1% z pojistného plnění

Dohled a sankce

Zákon č. 38/2004 Sb.

- pořádková pokuta za znemožnění nebo ztížení výkonu dohledu (5 mil. Kč, v souhrnu až 20 mil. Kč)
- sankce za přestupek (dle typu 1 – 10 mil. Kč)
- pokuta za porušení mlčenlivosti (500 000 Kč)

Zákon č. 170/2018 Sb.

- sankce za přestupek – širší vymezení (dle typu 1 – 10 mil. Kč)
- sankce za přestupek týkající se rezervotvorného pojištění
 - FO až 18 920 000 Kč
 - PO až 135 125 000 Kč